

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

Анотація. Здійснено аналіз розвитку вітчизняної роздрібної торгівлі, визначено основні чинники, що впливають на її розвиток та напрями подальшого розвитку роздрібної торгівлі в Україні.

Аннотация. Осуществлен анализ развития отечественной розничной торговли, определены основные факторы, которые влияют на её развитие и направления дальнейшего развития розничной торговли в Украине.

Annotation. Analysis of the development of the domestic retail trade is done, the major factors that influence its development and directions of retail trade further development in Ukraine are determined.

Ключові слова: роздрібна торгівля, підприємство, економіка, споживач, товарообіг, аналіз, кількість підприємств, загальний обсяг продаж.

Роздрібна торгівля є тією невід'ємною частиною національної економіки, яка свідчить про економічне зростання через динаміку споживчих витрат. Посттрансформаційний етап розвитку економіки, що відбувається й в роздрібній торгівлі, сприяє розвитку найбільш популярних і прибуткових напрямків, оминаючи формування й підтримку так званих соціальних мереж. Крім того, територіальне розміщення й розвиток роздрібної торгівлі має певні проблеми, які потребують вирішення [1, с. 216 – 223].

Висококонкурентне середовище, зниження рівня лояльності споживачів, розширення власної мережі, поява нетрадиційних каналів збуту, динаміка асортиментного ряду, ускладнення відносин із кредиторами й постачальниками – все це потребує від роздрібних операторів України більш точних управлінських рішень і радикального скорочення часу на їх прийняття. За останнє п'ятиріччя населення скоротило обсяг споживання, купує більш дешеві товари, у тому числі на ринках, задовольняє свої потреби за рахунок особистих підсобних господарств. Це відбулося внаслідок знецінення грошей і значного зростання цін на товари та послуги.

Дане питання розглядали такі вчені, як: Азарян О. М., Мазаракі А. А., Голошубова Н. О., Саркісян Л. Г. [2], Апопій В. В., Омелянович Л. О. [3]. Роботи цих та інших науковців дозволяють вирішувати широке коло проблем теоретичного та прикладного характеру, а саме тих, що пов'язані з функціонуванням торговельних підприємств. Однак для повноцінного інформаційного забезпечення ефективного управління торговельними підприємствами доцільним є детальніше дослідження сучасних тенденцій та чинників розвитку роздрібної торгівлі України, що і обумовило мету дослідження.

Сфера роздрібної торгівлі надзвичайно різноманітна. За частки ринку борються безліч магазинів різних типів, що торгують уроздріб, і хоча вони всі орієнтуються на продажі товарів кінцевому споживачеві, у них різні формати, розміри, політика та маркетингові стратегії. Ці підприємства роздрібної торгівлі управляються роздрібними організаційними структурами.

Тож можна дати таке визначення роздрібної торгівлі. Роздрібна торгівля – це одна із форм господарсько-торгівельної діяльності, яку здійснюють суб'єкти господарювання, і водночас, форма організації товарного ринку. Вона є невід'ємною складовою внутрішньої торгівлі [4, с. 125].

Протягом останніх п'яти років вітчизняна роздрібна торгівля переживає значний підйом. Темп зростання обороту роздрібної торгівлі підприємств за 2008 – 2012 рр. зріс у середньому на 16 % до попереднього року, обсяг роздрібного товарообороту підприємства – на 14 %. Незначний спад як обороту роздрібної торгівлі, так і роздрібного товарообігу підприємства характеризується тією економічною кризою, яка припала на 2008 – 2009 рр. в Україні (рис. 1) [5].

Основною причиною швидкого зростання роздрібного товарообороту в Україні за останні роки є економічне зростання держави, зокрема збільшення добробуту населення, яке можна визначити як темп росту заробітної плати громадян (рис. 1).

Також до основних чинників, що вплинули на розвиток роздрібної торгівлі належать: купівельна спроможність, споживчі можливості та вподобання українського населення; стан та проблеми товарозабезпечення; розвиток матеріально-технічної бази роздрібної торгівлі; інституціональні перетворення в українській торгівлі; зростання концентрації торгівельних підприємств та конкуренції між ними [6, с. 129-148].

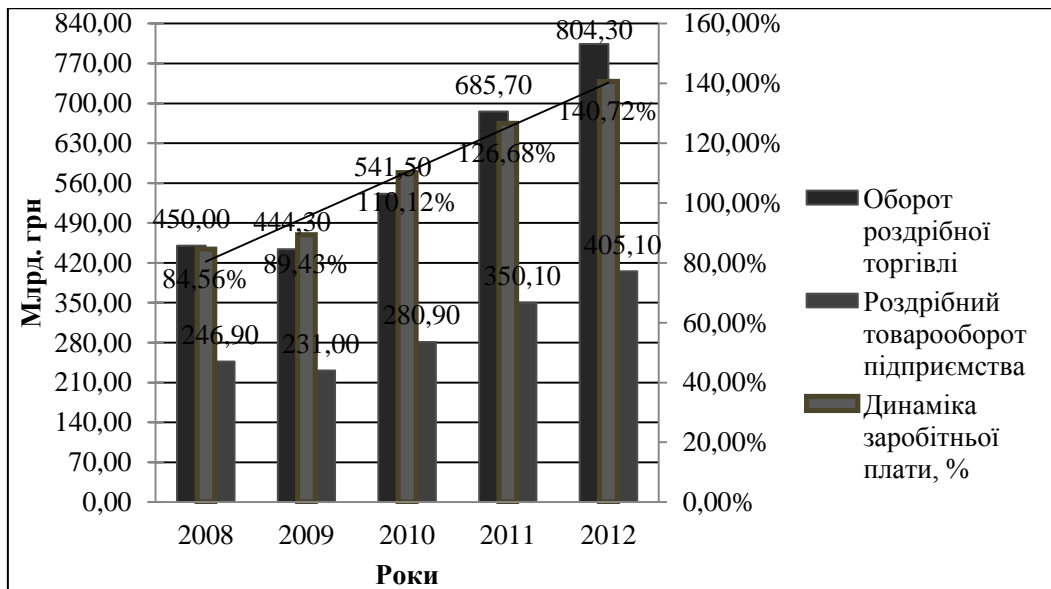

Рис. 1. Динаміка обороту роздрібної торгівлі вітчизняних підприємств

Щодо динаміки фізичного обсягу роздрібного товарообороту необхідно зазначити, що показники, які її характеризують, у відсотках та у відсотках до попереднього періоду наведені на рисунку 2.

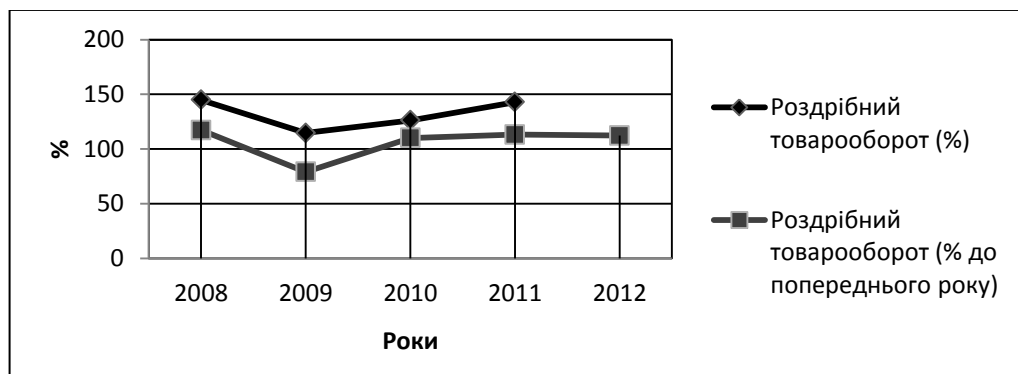

Рис. 2. Індекс фізичного обсягу роздрібного товарообороту України

Даний показник на протязі аналізуючого періоду збільшувалися, за винятком 2009 р., який став кризовим. Роздрібний товарообіг збільшувався в межах від 10 до 20 %. Найбільше ж значення роздрібного товарообігу припадає на 2008 р., який складає 144,9 %, а в порівнянні з попереднім – 117,3 %.

За результатами проведеного аналізу виявлено наявність в Україні певних тенденцій, притаманних розвитку світової роздрібної торгівлі:

1. Розвиток ефективних форм організації роздрібної торгівлі гальмує як нестача фінансових ресурсів, так і повільне опанування сучасними методами управління.

2. Значний вплив економіки країни на стан її роздрібної торгівлі підтверджується впливом світової кризи на товарооборот України, оскільки за 12 місяців 2009 року порівняно з аналогічним періодом 2008 року роздрібний товарооборот України знизився на 20,6 %.

3. Розвиток мережі роздрібної торгівлі в Україні характеризується спрямованістю політики щодо формування її структури на задоволення потреб споживачів з різним рівнем доходів; розвитком об'єднань роздрібної торгівлі, франчайзингу як способів раціоналізації постачання, технологій продажу; підвищенням конкурентоспроможності вітчизняних форматів в умовах явної тенденції до експансії ринку з боку західних конкурентів; підтримкою місцевими урядами соціальної спрямованості певних форматів роздрібної торгівлі; побудовою навколо адміністративних центрів великоформатних об'єктів.

З огляду на реалії існуючого етапу розбудови економіки України при визначенні стратегії розвитку торгівлі слід врахувати також національні особливості, обумовлені, перш за все, низьким рівнем грошових доходів частини населення, особливо в сільській місцевості. На сільську місцевість, де проживає близько 1/3 населення, припадає лише 8 % загального обороту внутрішньої торгівлі.

Доцільним є поєднання ринкових засад розбудови торгівлі з певним державним регулюванням, особливо у напрямку захисту соціально незахищених верств населення, структурної раціоналізації роздрібного ринку в інтересах забезпечення превалювання на ньому вітчизняних торгових мереж.

Науковим результатом даного дослідження є виявлення тенденцій розвитку вітчизняної роздрібної торгівлі, що в перспективі стане підґрунтям для розробки стратегії розвитку цієї галузі.

Література: 1. Соболев В. О. Побудова системи управління розвитком роздрібною торгівлі в Україні / В. О. Соболев // Торгівля і ринок України. – Донецьк : Вид. ДонНУЕТ, 2008. – Вип. 26, том 1. – С. 216–223. 2. Роздрібна торгівля: розвиток та інновації: монографія / за ред. О. М. Азарян. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2010. – 380 с. 3. Внутрішня торгівля: регіональні аспекти розвитку / за ред. О. О. Шубіна. – Донецьк ; Львів: ЛКА і ДонНУЕТ, 2007. – 415 с. 4. Савошенко А. С. Інфраструктура товарного ринку : навч. посібн. – К. : КНЕУ, 2004. – 336 с. 5. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.niss.gov.ua. 6. Трансформаційні процеси в торгівлі України : монографія / [Л. О. Лігоненко, Г. М. Богославець, Г. Л. Піратовский та ін.]; за ред. Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – С. 114–117.